

BİR ŞAİRİN PORTRESİ

Nuri PEKSÖZ

“Şiir, insanın görünmez yüzüdür.” demiş Emerson. Şiirimizde kimlik buhranları, inanç krizleri üzerinde çok durulmayan bir konudur. “Çocuk ve Allah” şiirinde Fazıl Hüsnü Dağlarca: “Geceleri dua et çocuğum/ İnsan gittikçe uzaklaşmış Allah’tan.” derken insanın bu dramını bariz bir şekilde ortaya serer. Doğu-batı çatışması bizde iman-inançsızlık ikilemini de getirir. Anneler babalar onlara Tefik, Aziz, Abdullah, Beşir gibi güzel isimler vermişler ve kulaklarına ezan-ı Muhammedi da okumuşlardı. İnanç krizlerinden önce büyük bir medeniyetin değerlerinin talan edildiğini görenler “kompleksler” geliştirerek düşkünlüğün sebebini kendi idraklerinde değil de “mutlak hakikat olan” dinde aramışlardır.

Kitap, onlara evrensel mesajıyla asırlar öncesinden seslenir: “İnsanların (Müslümanların) inandığı gibi inanın.” denilince, “Biz de o beyinsizlerin inandığı gibi mi inanacağız?” derler. İyi bilin ki, asıl beyinsiz kendileridir fakat bilmezler.

Sözde aydınlarımızın çelişkilerine en güzel cevabı yine Kura-ı Kerim vermiştir mutlaka. Bu adamlar bir hak dine sırtlarını dönerken aynı zamanda inanmış bir milleti inançlarından dolayı aşağıladılar. Çeşitli projelerin ve lobilerin uşaklığını da yaptılar. Sözde sahte ermişler, hoca kılığına sokulmuş mürtetler, eklektik İslam projeleri halkımıza sunuldu. Tanzimat’la başlayan bu ikilik bünyemizde büyük yaralar açmıştır. Kuşak çatışmasının yanında bu adamların çağdaşlarıyla da bir çatışma içinde olduğunu görmekteyiz.

Bütün müzminleşmiş hastalıkları bu şairlerin eserlerinden çıkarmak mümkün elbette. Bu tiplere en güzel cevabı Akif verir:

*“Robert Kolej’deki sanat dâhisinin kalemi
Vurur bu darbeyi isterse. Çünkü haddine mi?”*

*Kimi garbın yalnız fuşşuna hasbî simsar;
Kimi İran malı der, köhne alır, hurda satar!*

*Serseri: hiçbirinin mesleği yok, meşrebi yok;
Feylesof hepsi; fakat pek çoğunun mektebi yok!*

*Şimdi Allah’a söver... Sonra biraz bol para ver:
Hiç utanmaz; Protestanlara zangoçluk eder!”*

Bu kayıp kuşak şairlerden biri de Kemalettin Kamu’dur. Kılıcıoğlu ailesinden Hafız Mustafa Efendinin torunudur. Dedesinin âlim bir zat olduğu bilinir. Erzurum bir şiir havzası olarak kabul edilir. Halk şiir geleneğinin devam ettiği ender şehirlerimizdendir. Alvarlı Efe, İbrahim Hakkı, Ziya Paşa, Nefi, Âşık Sümmani, Âşık Emrah, Âşık Reyhanî, Halide Nusret, Cahit Külebi gibi Türk şiirinin zirveleri Erzurumludur.

Kemalettin Kamu da bu şehrin yetiştirdiği şairlerdendir. 15 Eylül 1901 tarihinde babasının memur bulunduğu Bayburt’ta doğar. Babası Osman Nuri Efendi oğluna dini ilimlerin yanında Arapça ve Farsça öğretir. Kemalettin Kamu’nun üzerinde asıl tesirli olan abisi Hüsnü Uluğ’dur. Matematik öğretmeni olan Hüsnü Uluğ kardeşinin fikirlerinin oluşmasında çok etkilidir. Onun seküler düşüncelerini kaynağı abisi olduğu söylenir. İlköğrenimini özel derslerle tamamlayan şair Erzurum Rüştüyesin de başladığı öğrenimini Refahiye Rüştüyesinde tamamlar. Osman Nuri Efendi mal müdürlüğü vazifesinden emekli olunca halkın isteğiyle Arifiye Belediye Başkanı seçilir. Kemalettin Kamu da burada henüz on beş yaşındayken memurluğa başlar. Yönetimde İttihatçılar vardır. Sarıkamış’ta askerlerimiz soğuk kış şartlarında dağlara sürülmüş doksan iki bin askerimiz şehit olmuştur. Bu olaydan sonra Erzurum Ruslar tarafından işgal edilir. (16 Şubat 1916) Osman Nuri Efendi bu işgal haberi üzerine kalp krizi geçirir ve Refahiye’de ölür.

Kemalettin Kamu’nun şiirinde mutlaka bir yaşanmışlık var. Şairin görünmeyen yüzü şiirindedir. Erzurum’dan çocuk denecek bir yaşta ayrılır, babasının Refahiye’de ölümü üzerine annesini de yanına alarak Sivas’a oradan da Kayseri’ye gider. Bu yolculuk Bursa’da tamamlanır. Küçük denecek bir yaşta yaşadığı yolculuklar elbette şiirini besledi. Hicret şiiri gibi birçok şiiri bu sarsılışların izini taşır. Abisinin desteğiyle İstanbul Erkek Muallim Mektebine kayıt yaptırır.

İstanbul’un işgali üzerine eğitimine ara vererek Ankara’ya gider. Gurbet ve göç onda çok iyi özümsemiş iki kavramdır. İstanbul’un işgali ona “gurbet” şiirini yazdırmıştır.

*“Ben gurbette değilim,
Gurbet benim içimde.”*

Erkek Öğretmen Okulunda okurken şiirlerini Süleyman Nazif’in çıkardığı Yeni Tasfir-i Efkâr gazetesinde yayımlar. O dönemin çocuk şairleri içinde fark edilmeye başlanır. Kurtuluş Savaşını destekleyen şiirleriyle bütün yurttan tanınır. Ankara şairin aşk inkisarlarını da yaşadığı bir yerdir. Evlilik planları yaptığı bir genç kızla yaşadıkları ve bundan sonra gelen ayrılık şaire “İrşad” şiirini yazdırır. Bir destan şairi olan Kamu bu şiirle lirik duyguların zirvesine çıkar.

*“Sevgilim güvenme güzelliğine,
Senin de saçların tarumar olur;
Aldanma talihin pembe rengine,
Hayatın uzun bir intizar olur.”*

*Sevgilim her insan doğarken ağlar,
Çiçeklerle açar, sularla çağlar,
Rehgüzârı olur bahçeler, bağlar,
Nihayet isimsiz bir mezar olur.”*

*Sevgilim baksana bir yanda gülen,
Bir yanda gözünün yaşını silen,
Kimi benim gibi erir derdinden,
Kimi senin gibi bahtiyar olur!*

*Sevgilim senin de geçer zamanın,
Ne şöhretin kalır, ne hüsn-ü ânın,
Böyledir kanunu kahpe dünyanın,
Dört mevsim içinde bir bahar olur!”*

Sözlüsü olan kız bir tanıdığı ile baloya gitmek ister. Kemalettin Kamu bunu modern bir dünya algısı olmasına karşın hazmedemez. Bu olay üzerine aşağıdaki mektubu yazar:

“Hanımefendi, dans etmemek şartıyla baloya gitmek için annenizden müsaade istihsal etmişsiniz. Bunu kazanılmış bir muvaffakiyet gibi anlattılar. Bu kararınızın izaha lüzum görmediğim mahzurlarına ehemmiyetle dikkatinizi celbederim. Yeni bir hayatın, fena bir hatıra ile zehirlenmesini istemediğim içindir ki size ilk defa hitap etmeye kendimde cüret buldum. Bunun son bir rica olmamasını ve kat’i kararınızı verirken biraz daha düşünmenizi temenni ediyorum. Mamafih sizi kalbinizle baş başa bıraktıktan sonra isterseniz güle güle gidin diyebilirim. Hürmetlerimin kabulü ve affım ricasıyla.” Kemalettin Kâmi (Necmettin Esin, K. Kamu, Toker yayınları)

Ankara Matbuat Müdürlüğü, Anadolu Ajansı onun çalıştığı kurumlardır. İstanbul’da yarım bıraktığı Erkek Öğretmen Okulu bitirme imtihanlarını vererek mezun olur. Daha önce aldığı bir söz üzerine Paris’e gider. Beş yıl kaldığı Paris’te Siyasal Bilimler alanında (Paris Ulumu Siyasiye) eğitim görür. Paris’te geçirdiği yıllar şiiri için verimsizidir. Paris yolculuğunda Tuna nehriyle karşılaşır, tarihin ihtişamlı günlerinin ardından gelen bozgunların bilincini idrak eden bir ruh hali içindedir.

*“Dağlar ağaç dolu ovalar yeşil,
Bu yolda konuşmak istemiyor dil.
Yelesi kabarmış atlarla değil,
Kötü bir trenle geçtim Tuna’dan.”* (Kemalettin Kamu, Necmettin Esin, Toker Yay.)
Yine Paris’te geçirdiği yıllarda memleket özlemine dile getiren şu mısralar önemlidir.

*“Yeşil, bir köşedir bana Bursa’dan,
Kara Erciyes’in yarları gibi.
Sarıda gözü var Uzunyayla’nın,
Beyaz Erzurum’un karları gibi.”* (Gurbete Renkler s. 93)

Kemalettin Kamu’yu birçok araştırmacı büyük şair kabul etmez. Daha çocuk denecek bir yaşta edebiyat tarihinde yer alacak kadar güzel şiirler yazan Kamu politikaya bulaştıktan sonra şiire yeterince emek verememiştir. Bu konuda: “Valâ Nurettin (Akşam gazetesi- 9 Mart 1948) şairin ölümünün ardından şunları yazar: “Siyasi hayat meslek ve sanat sahiplerini kendine çekiyor.

Ellerinden meslek ve sanatı aldığı için bunların asıl hüviyetleri kayboluyor. Kemalettin Kamu hayatın ikinci devresine daha iyi hazırlanmış bulunmasına rağmen maalesef birincisine nispetle az parlayabildi.” Bingöl Çobanları şiirindeki ustalığı edebiyatımızda onu kalıcı kılmıştır. Bu şiir gerçekten şiirimizin şaheserlerindedir. Çocukluğunda yaptığı yolculuklarda şahit olduğu bu manzaralar şaire ilham kaynağı olmuştur.

...
*“Şehrin uğultusundan usanmış ruhumuzun
 Nadir duyabildiği taze bir heyecanla...
 Karıştım o gün bugün bu zavallı çobanla
 Bingöl yaylarının mavi dumanlarına,
 Gönlümü yayla yaptım Bingöl çobanlarına!”*

Kemalettin Kamu savaşların, göçlerin, yıkılışların, yok oluşların hüküm sürdüğü bir dönemde yaşamıştır. Olaylar insanın zihin dünyasını etkiler. İnsanın imtihanıdır elbette tarih. İnsanlar bir gün verilen nimetlerden sorulacaklardır. Şiir elbette şairin amelidir. Aşağıdaki dörtlüklerde iki farklı inanç ve itikat var elbette.

*“Ne örümcek ne yosun,
 Ne mucize ne füsün,
 Kâbe Arap’ın olsun,
 Çankaya bize yeter.”*

*“ Sarmış matem boraları,
 Saz benizli ovaları,
 Boynu bükük yuvaları,
 Sen himaye et Yarabbi!”*

Döneminde çok etkili bir kuramcı olan Nurullah Ataç da Marksist düşüncenin önemli simalarındandır. Saf Türkçecilik diye başlattığı dilde tasfiyeci anlayışla meşhur olmuştur. Kemalettin Kamu için ölümün ardından şu yazıyı yazmıştır.

*“Varsın gene bir yudum su veren olmasın,
 Başucumda biri bana : “su yok “desin de...
 Bir yudum su verenin, sana bir “su yok”*

diyenin olmamış Kemalettin; seni seven bunca kimseler, bunca arkadaşların, bunca gönüldeşlerin varken bir kimsesiz gibi kendi kendine ölmüşsün. Anan öldüğünden beri sen bütün tanıdıkların arasında bir başınaydın. Ananın seni, Erzurumlu dili ile l’yi kalın söyleyerek “Kemal” diye çağırması kulağıma geliyor. İnanabilmek, ölümden öteye bir acun olduğuna, senin şimdi orada anana kavuştuğuna inanabilmek isterdim. Öyle yalancı avunmalara bırakmıyorum kendimi. Onlara sen de kapılmazdın, devrimin çocuğuydun, sen de devrim için elinden geldiğince, gücünün yettiğince çalışmıştın; daha iyisi, geçen yıllarda yıpranmamış, devrimin bir ilkesinden bile gönlünü ayırmamıştın.” N. Esin, Kemalettin Kamu, Toker Yay.)

Yukarıda “şiir şairin yüzüdür” derken bütün tespitlerde bir şairin portresini sunmaya çalıştım. Kamu’nun inanç dünyası hakkında çok fazla bilgi belge yoktur. Ancak şiirlerinde İslam’ın temel değerleriyle çatışan bu değerleri aşağılayan bir yüzünün olduğunu gördük.

Kırk yedi yıllık bir ömür ani bir kalp krizi ile bitmiştir. “Her nefis ölümü tadacaktır.” Ayetinin hükmüne boyun eğmiş 6 Mart 1948 tarihinde Ankara’da bir pansiyonda (Evkaf Apartmanı) ani bir kalp kriziyle hayata veda etmiştir.

Cenaze namazı Hacı Bayram Camiinde kılınır ve Asri Mezarlığa defnedilir.